

Horudhac

Beelaha dalka oo dhan waxay caadaysteen sameynta beero magaaladeed iyo beero deegaaneed si ay dib u nooleeyaan xaafadaha.. Goobo ay ka mid yihiin meelaha hore ahaan jirtey warshado baabuur, iyo dhismayaal warshadeed, iyo xaafado dhan, ilaa dhulal yar yare ee dadku leeyihiin, ayna ka mid yihiin goobo ganacsi iyo deegaan, ayaa loo arkaa in ay yihiin goobo ku fiican cunto beerista.

Faa’iidooyinka beeraha magaaloyinka/beeraha deegaanada waxay kala yihiin kuwo caafimaadeed iyo kuwo bey’adda la xiriira ilaa dhaqaalaha iyo bulshada.

Beerista dhulalka magaalooyinka:

- Waxay kordhisaa qiimaha hantida meesha ku wareegsan, waxay qurxisaa dhulalka bannaan, waxay kor u qaadaa dareenka bulshada, waxayna fidsaa ka faa’ideysiga meelaha madaddaalada iyo dhaqanka dadka.
- Waxay kordhisaa safeynta biyaha roobka, iyadoo yareeyaan kor u kaca biyaha daadka iyo fatahaadda, waxay yareysaa nabaad-guurka iyo qaadista carrada sare, waxay hagaajisaa tayada hawada, waxayna yareysaa wasakhda marka dib loo isticmaalo cuntada iyo wasakhda beerta oo laga dhiga bacrinta beeraha sida maaddada orgaanik iyo komboost.
- Waxay kordhisaa dhaqdhaqaaqa jirka waxayna bartaa beeraleyda cusub aragtiyo badan ee wax ka soo saaridda cuntada meelo lagu kalsoonyahay ilaa nafaqo iyo diyaarin cunto daray-ah.

Carruurta beerta sameeya waxay u badan yihiin in ay isku deyaan cunidda iyo jeclaanta khudaarta, iyo isku xirka bulshada beeraha oo ay suurtagal ka dhigto helista fakihada iyo khudaarta oo ka abuura carruurta caado cusub in ay sii wedaan doorashada waxyaabaha caafimaad leh.

Habka Dhaqangelinta ah

Adeegga Fidinta Iskaashatada ee Degmada Jefersoon(JCCES) waxay soo saareen xeer-deggan oo guud ah kuna saabsan fulinta qorshayaasha horumarinta goob ama rug beer degaan ah ama beerta dadka meesha deggan. In ay beesha qayb ka qaadato qorshaha marka billawga ah waa tallaabada ugu horreysaa ee laga ma maarmaan ah.

Mar allaale markii la doorto goobta beerta ah, waxaa raacdaa go’aano isdabajoog ah iyadoo lagu saleynaayo:

1. Taariikhda Milkiga

Isticmaalka hore ee milkiga iyo meelaha ku wareegsan ayaa noqon doontaa cunsurka muhiimka ah ee saamaysaa sida aad taxadar u noqotid inta aadan beer ka bilaabin dhulka. Macluumaadka saa’idka ee aad hesho ee ku saabsan sida goobta hore loo isticmaaley, waxay sii kaalmeynaysaa go’aanka ku saabsan horumarinta beerta laga shaqeynaayo.

Ma jiro laba meelood oo bannaan ah oo isku mid ah. Si kastaba ha ahaate, waxaynu kala dhex bixi karnaa macluumaad ku saabsan nooca fadaraysnaanta laga yaabo in ay meesha ka jirto inagoo ku saleynaan isticmaalka hore ee goobta. Tusaale ahaan, guryaha la dego waxaa laga yaaba in ay lahaayeen qadar aan aamin ahayn ee maaddada rasaaska ah iyadoo laga ogaaday guryaha ama dhiska hore in ay leedahay renji ku jirta rasaas. Geedka Faakihada ka baxda waxaa laga yaaba in uu leeyahay qaddar sare oo rasaas ah iyo arseenik oo ka yimid sunta cayayaanka ee leed arseneete. Goobaha Warshadaha waxaa laga yaabaa in ay qabaan fadarayaal ka duwan meesha laga yaabo ikhtiyaarka Beerta in meesha ay noqoto keliye “Kasoo Tego”.

Halkan hoose waxaa ku yaala liiska meelaha ilaha fadaraysnaanta iyo fadaraayaal gaar ah.

Isticmaalka Dhulka	Waxyaabaha Wax Fadareeya
Beer, Nafas Cagaaran	Nayitreete, sunta cayayaanka beeraha, sunta cawska aan loo baahnayn
Meesha baabuurta lagu dhaqo, meesha baabuurta la dhigo, jidadka iyo xarumaha daayactirka, adeegyada baabuurta	Biro, PAHs, maxsuulka betroolka, soodiyum, mileyaal, Sarfaktant(maaddo nadiifinta laga isticmaalo).
Dhar Dhaqid(Mayris Engegan)	Mileyaal
Dhismayaasha Ganacsiga ama dhismayaasha warshadaha	Asbestos, maxsuulka betroolka, renjiga rasaaska, PCB koolks, mileyaal
Jankyaadyada(meelaha lagu gado qalabka baabuurta ee duuga ah)	Biro, maxsuulka betroolka, mileyaal, salfeet
Meelaha matoorada iyo biraha laga shaqeeyo	Biro, maxsuulks betroolka, mileyaal, (salfaktant) maddo qalab dhaqidida laga isticmaalo.
Meelaha dadka degganyihiin,dhismayaasha la mariye renji rasaas ku jirta, meelaha laga gubay dhuxusha macdaneed, saliid, gaas ama lagu gubey qashin	Biro, ay ka mid tahay rasaas, PAHs, maxsuulka betroolka,Kriyosoot(maaddo geedaha ka ilaalisa bolol)
Meelaha biyaha daadka mara iyo meelaha biyaha fadhiyaan ama gelaan.	Biro, paath-jin(waxyaabaha keena cudurka sida bakteeriya), sunta cayayaanka/sunta cawska waxtarin, maxsuulka betroolka, soodiyum, mileyaal
Haamaha kaydka dhuka hoostooda iyo korkooda	Sunta cayayaanka/sunta cawska waxtarin, maxsuulka betroolka, mileyaal
Xafidista/dhawrista Geedaha	Biro, maxsuulka betroolka, fenools, mileyaal, salfeet
Sameeynta waxyaabaha la xiriira kiimiko, qashinqub qarsoodi ah, kaydinta iyo wareejinta qalabka khatarka ah, haro warshadeed iyo mashiinada wax qaada, wadooyinka treenka iyo deyro, macmalada baaritaanka	Fluraayid, Biro, Naayitrate, Paath-jin, maxsuulka betroolka, fenools, kaah-fal(tamarta shucaaca), soodiyum, mileyaal, salfeet

2. Baarista Carrada

Laba nooc oo sanbal ah in laga fiiriyo tayada carrada ayaa lagu taliyaa goob walbo:

- (a) Carrada oo ah mid wax laga beeran karo, iyo (b) Isku uruursanaanta fadaraayaasha carrada in ay aamin tahay. Maadaama dhul walbo uu leeyahay tilmaamo gaar ah, hab walboo sanbal qaadis ah waa in si gooni ah loo fiiriyaa. Si kastaba ha ahaate, iyadoo la tixgelinaayo in ay isticmaalka hore oo dhan uusan isku mid ahayn, waxayna ku qiyaasaynaa khatarka la xiriira isticmaalka hore, tan ayey noqonaysaa tabta tilmaamaysaa habka sanbal qaadashada. Isticmaalka hore ee aan khatar weyn lahayn sida meelaha la degganyahay, bannaanada cagaaran, wadiiqooyinka socodka baabuurta iyo meelaha baabuurta la dhigo badanaa waxay leeyihiin fursad yar in laga helo fadaraysnaan lagu isticmaali karo tabta aasaasiga ee sanbal qaadashada.

Habka Sanbal Qaadashada

Sidee u go'aansanee meesha aad ka qaadeyso sanbal iyo xadka hoos u qodashada? Habka sanbal qaadista way xoogaa kala duwantahay iyadoo ku xiran waxa aad u qaadeysa sanbalka iyo nooca miraha aad qorshaynayso in aad abuurto sababta oo ah nidaamka xididdada miraha qaarkeed way ka hooseeyaan wayna ka ballaaryihiin kuwa kale. Sanbal qaadashada si loo ogaado dusha sare waxa taabatay waxaa badanaa laga sameeyaa 1-2 inji ah, meesha xadka sanbal qaadashada ay tahay 4-6 inji. Tayada muuqaalka carrada waxaa lagu go'aansan karaa inta lagu jiro hab fulinta. Haddii dusha sare ee maaddada(dhagax, balukeeti ama firdhaad kale) haddii bir dheer la geliya aysan gelin 1 inji, ku tala gal carra tuureyaal.

Sanbal qaadashada lagu ogaado tayada carrada waa in ay ka mid noqotaa sanbalka komboosayit taas oo tilmaameysaa meesha ugu habboon wax beerashada. Noocan ee sanbal qaadashada iyo kala dhig-dhigista waa mid fudud sameynteeda ilaa xadna uusan qaali ahayn sameynteeda. Sanbal Qaadashada lagu ogaado PH, Maaddada Orgaanik, nafaqada(Naaytrojin, Foosforous, Potaasiyum), ayaa go'aansada nooca hagaajinta la doonaayo in la sameeyo ama la toosiyo sidii dalaga beerta ay kori lahayd. Ha hilmaamin in aad hore usoo wacdo si loo calaameeyo meelaha tubooyinka iyo korontada maraayaan inta aadan qodin meel ka mid ah goobtaas. Deegaankaada raadi "Soo wac inta aadan qodin" Ka fiiri interneedka adeegga <http://www.call811.com>.

Adeegga Fidinta Iskaashatada ee Degmada Jefersoon waxay sameyn karaan baaris carro guud ah si ay ku go'aansadaan pHka iyo dheefka carrada oo laga sameeyo Jaamacadda Kintaaki. Haddii laga baaraayo biraha culus, waxaa la isticmaala Jaamacadda MassajussetsUMASS). Adeegga Fidinta Iskaashatada ma baaraayaan biro ama fadarayaal kale iyadoo isticmaalaan shuruudaha baarista EPA. Ujeeddada habkaan waa siinta fikrad guud oo ku saabsan heerka biraha la danaynaaya(gaar ahaan rasaaska) kadibna la go'aansado haddii goobtaas la iska dhaafaayo, in la beero toos ahaan carrada iyadoo la isticmaalaayo xeer gaar ah ee loogu tala galey si loo yareeyo u dhowaansho toos ah iyo soo jiidka caleemada, ama aslanba isticmaal saldhigyada beeraha(tuurrarro). Xeeladaan waxay suurtagal ka dhigaysaa in mashruuca hore u socdo iyadoo qarashka Sanbalka uusan geeddi-socodka gaabsanin.

Khatarta Carra Fadaraysaha: Baahida Carra Baaris

Carra fadaraysnaanta waxay noqon kartaa dhibaato heerar kala duwan leh. Khatarta ka yimaada fadaraysnaanta carrada waxaa ka mid ah dhirta/caleenta oo dhulka ka dhuuqda fadarayaal; biyaha dhulka oo fadaraysnaada markuu la kulmo carrada hoosteeda mara; iyo is-aruursiga waxyaabaha farxadaysan oo ka yimaada marka xoolaha ama dadka ay liqaan fadarayaal ka yimaada miraha laga soo gooyey dhulka hore maadooyin bacriimeed lagu darey.

Inkastoo mid walboo arrimahaan ka mid ah uu muhiim yahay, haddana waxaa ugu daran oo beeraleyda magaalooyinka badigood ay ka murugsanyihiin fadaraynta carrada waa caafimaadka dadweynaha. Khatar badan oo ka dhasha qaadiinta fadarayaal badan ayaa la arkay waxna laga qorey. Qaar ka mid ah fadarayaalkan waxaa ku jira biraha culus, sunta cayayaanka, Boliklorineeted Bayfenaayils(PCBs), oo ay qayb guud ka yihiin maadooyinka orgaanik ah iyo fadarayaal bey'adeed oo rigli ah. Marka la baaraayo khatarta la xiriira fadaraysnaanta carrada, iyo ogaansaha xeeladaha ku habboon ee looga bad-baadan karo, waxaa laga maarmaan ah in la ogaado heerka, ama qadarka fadarayaasha ay ku jiraan carrada. Heer la ogyahay ee fadare walbo waxaa badanaa lagu muujiyaa culeys-xubin ka mid ah culeyska carrada(mass/unit mass)(tusaale mg/kg), ppm(parts per million), ppb(parts per billion). Heerka fadaraysnaanta waxaa lagu ogaan karaa baarista carrada. Baarista carrada waa in ay noqotaa tallaabada koowaad ee lagu xaqiijiyo caafimaadka iyo ammaanka dadweynaha ka qayb gelooyiin mashruuca beero ka sameynta magaalooyinka.

Macluumaadka Rasaaska Carrada ee Jaamacadda UMASS

Heerka Rasaaska	Qiyaasta Qaddarka Guud ee Rasaaska
Hoose	In Ka Yar 299 ppm
Dhexdhexaad	300-900 ppm
Sare	1,000-2,000 ppm
Aad u sareeya	Waa Ka Koreeya 2,000 ppm

Haddii qaddarka guud ee lagu qiyaasey rasaaska uu ka koreeyo 300 ppm, carruurta yar-yarka iyo naagaha uurka leh waa in ay ka dheeraadaan taabashada carrada. Iskujirka guud ee lagu qiyaasey heerka rasaaska ka koreeya 2,000 ppm waxaa lagu tilmaamaa khatar inuu u yahay dhammaan dadka isticmaalaan waxaana meesha ka muuqdaa xaalad wasakh oo sumeysan ah.

Hababka Wax Beerista Ugu Fiican ee Lagu Yarayn Karo Isqaadsiinta Rasaaska

1. Ka sameey beero meel ka fog dhismayaasha marsan renjiyadii hore iyo jidadka aad loo maro.
2. Waxaa mudnaanta wax beerista siineysaa miraha faakiha bixisa(Nyanyada, bocorta, digirta cagaaran, qoraxdaye, galley, i.w.m.)
3. Isku dar maadooyinka orgaanik ah sida Kombostiga tayada sare leh, humus, iyo Biit Moss oo laga helo caleemada.
4. Carrada Laayimka ah sida talookinka kasoo baxa baarista carrada(carrada pHka 6.5 ilaa 7 waxay yaranaysaa jiritaanka rasaaska).
5. Gacmaha iska dhaq marka aad beerta ka shaqeyso iyo hunguri cunista ka hor.
6. Iska tuur caleemada kor ka dhegan khudaarta caleenleh. Maqaarka ka fiiq miraha xididdada ah.Si fiican u dhaq dhammaan waxii beer laga jera.
7. Ka ilaali beerta gabal-gabalka hawada ka heehaabaysaa adigoo isticmaasha dayr ama geedaha beeraha(busta waxay leedahay qaddarta ugu badan ee rasaaska)
8. Ku dadaal inta aad kari karto inuu buska ku haro beerta adigoo isticmaasha maljiga ugu fiican, caleenta/dhirta isfida, iyo/ama carrada sare oo qoyaan ahaato.

Talooyin

- Hoose- Raac xirfadaha fiican ee wax beerista liiska kor ku yaala.
- Dhexe- Raacista xirfadaha fiican ee wax beerista ah, waxaa u dheer
 - Xad u yeel gaarista carruurta carradaan adigoo dabool cuf leh ku isticmaasha.
 - Ha ku beerin khudaarta cagaaran oo caleemo leh ama miraha xididdada ah carradaan; beddelkeed, ku abuur meelaha tuur carreedka ah oo lagu dhisay carra aan fadaraysnayn iyo waxyaabaha orgaanik ah oo carrada hagaajiya.
- Sare-Raacista xirfadaha fiican ee wax beerista, waxaa u dheer:
 - Ha ku beerin dalaga cuntada carradaan, hana ka yeelin carruurta in ay u dhowaadaan.
 - Carrada waa in la daboola soona qaad tallaabooyinka kor laga sheegay si aad u yareeyso jiritaanka macdanta rasaaska.
 - Ku abuur dalaga/caleenta weelo lagu buuxiyey waxyaabaha caawiya korriinka iyo carra dusheed nadiif ah; ama, sameyso carra tuuryo la safey oo ka buuxa carra aan fadaraysnayn iyo waxyaabaha hagaajiya oo orgaanik ah.
- Aad u Sareeya
 - La xiriir Qaybta Caafimaadka Deegaankaaga, Fidinta Iskaashatada, ama xafiiska Qaybta Ilaalinta Bey'adda si aad ka hesho waano tallaboyinka la qaadan rabo ee lagu joojiyo rasaaska.